

Ο κόπος του ανθρώπου.

Γράφει ο Ανδρέας Σταλίδης.

Το ότι ορισμένα πράγματα μας φαίνονται περίεργα ή ανεξήγητα, οφείλεται σε συγκεκριμένους λόγους.

Πρώτον, στο ότι λείπουν δεδομένα στην ανάλυσή μας, δηλαδή στην αντίληψη της πραγματικότητας.

Δεύτερον, στο ότι ακόμα και όταν έχουμε τα δεδομένα, δεν έχουμε επαρκείς γνώσεις για να προχωρήσουμε στην εξήγηση.

Τρίτον, στο ότι ακόμα και αν έχουμε δεδομένα και γνώσεις, δεν κάνουμε ορθή αξιολόγηση της πιθανότητας να συμβεί κάτι, και εξακολουθεί να μας φαίνεται αδύνατο να συμβεί κάτι που ήταν απλώς λίγο πιθανό. Δηλαδή, μπερδεύουμε το απίθανο με το αδύνατο.

και, **κυρίως**, στο ότι σε όλα τα παραπάνω στάδια θόλωσης και αδυναμίας ερμηνείας της πραγματικότητας, συμβάλλουν διάφορες εγγενείς προκαταλήψεις του ανθρώπινου εγκεφάλου. Δηλαδή, οι τρόποι με τους οποίους έχουμε εφοδιαστεί να σκεφτόμαστε για την άμυνά μας από διάφορους κινδύνους, μοιραία επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης μας σε όλα τα ερεθίσματα που δεχόμαστε και όχι μόνο σε όσα είναι εν δυνάμει επικίνδυνα.

Ας δώσω ένα παράδειγμα. Νομίζω ότι είναι συχνό και καθημερινό φαινόμενο σε όλους μας, να βλέπουμε μία εικόνα γύρω μας, αλλά στιγμιαία να νομίζουμε ότι μοιάζει με κάτι εντελώς διαφορετικό από

αυτό που είναι. Μάλιστα, αντιδρούμε ενσικτωδώς σε αυτό το άλλο, πριν καταφέρουμε να συνειδητοποιήσουμε ότι τελικά δεν ήταν αυτό που «είδαμε» αρχικά.

Αυτή η εγκεφαλική λειτουργία υπάρχει μέσα μας για να μας προστατεύει από κινδύνους. Καλύτερα να θεωρήσουμε απειλητική μία αθώα σκιά, και να τρέξουμε να κρυφτούμε σαν να επρόκειτο για άγριο ζώο, παρά να διακινδυνέψουμε να καθυστερήσουμε να αντιδράσουμε μία φορά όταν πραγματικά δούμε ένα άγριο ζώο έτοιμο να μας ορμήξει ενώ νομίζαμε ότι ήταν μία αθώα σκιά. Καλύτερα μία φορά παραπάνω να πούμε «ουφ, δεν ήταν τίποτα», παρά μία φορά παραπάνω να μην προλάβουμε. Έτσι είμαστε κατασκευασμένοι.

Η αστραπιαία ταχύτητα αντίδρασης, ιδιαίτερα ευάλωτη σε τέτοιου είδους λάθη, συνδέεται με την αυτόματη ένταξη ενός γεγονότος σε μία προκατασκευασμένη θεωρία που έχουμε ήδη στο νου μας, όταν λαμβάνουμε μία καινούργια πληροφορία. Δεν μπορεί αυτή η σύνδεση να τεκμηριωθεί σε ένα τόσο σύντομο άρθρο, οπότε καταφεύγω στην ενδεικτική αναφορά της.

Πιστεύω δηλαδή ότι η εγγενής ανθρώπινη τάση για εξαγωγή βεβιασμένων συμπερασμάτων δεν είναι παράγωγο μόνο της προσπάθειας να βελτιστοποιηθεί η απόδοση της μνήμης (επειδή ένα αφήγημα το θυμόμαστε ευκολότερα από αυτόνομες και ασύνδετες πληροφορίες), αλλά είναι παράγωγο και της πρώτης γραμμής άμυνάς μας σε πιθανούς κινδύνους.

Βεβαίως, ο άνθρωπος απολαμβάνει δωρεές πολλών αγαθών. Δεν αποτελεί έρμαιο αυτών των θεμελιωδών λειτουργιών του νου, ενίοτε εμφανιζόμενες ως αδυναμίες. Ο σκοπός της ωρίμανσης, της παιδείας, της μόρφωσης, της κοινωνικοποίησης και των πολυδιάστατων σχέσεων με το περιβάλλον και άλλους ανθρώπους, είναι να ενεργοποιήσει, να καλλιεργήσει και να αναπτύξει την διάθεση για να κάνει τον εποπλέον κόπο. Τον κόπο να μην αρκестθεί στην πρώτη εντύπωση, να μην περιορισθεί στα όσα γνωρίζει μέχρι μία δεδομένη στιγμή, να μην ολοκληρώσει (να μην κλείσει) ποτέ την άποψή του. Αυτό το «ποτέ» φαντάζει βαρύ, όμως δεν είναι και τόσο βαρύ αν το καλοσκεφθούμε. Να αφήσει ανοιχτά παράθυρα για πράγματα και ερμηνείες που δεν γνωρίζει, ερμηνείες πιθανές που δεν αντιλαμβάνεται.

Ας κάνουμε μία αρχή: την επόμενη φορά που κάτι θα συναντήσουμε κάτι ανεξήγητο, να μη βιαστούμε να το ερμηνεύσουμε με

βάση όσα ήδη γνωρίζουμε, διότι ίσως είναι ελλιπή, ούτε με βάση όσα ήδη πιστεύουμε, διότι ίσως είναι ανεπαρκή. Ας επιτρέψουμε στον εαυτό μας να έχει κενά που θα τα καλύψει μεταγενέστερη γνώση, ή ας εμπιστευθούμε την κρίση όσων βρίσκονται σήμερα ή μπορούν να βρεθούν στο μέλλον, σε καλύτερη θέση να το ερμηνεύσουν.

Δημοσιεύθηκε στην Εστία, 19 Μαΐου 2020

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/article/27004>